

5.2.1.2. TEE- JA TÄNAVARUUM

Autoliikluse sujuvuse tagamiseks vajaliku ruumi kõrval ja vajadusel selle arvel eelistada teedel ja tänavatel võimaluste loomist mugava, kiire ja sujuva ühistranspordi arendamisele ning jalg- ja jalgrattateede planeerimist. Tänavaruumi planeerimine peab arvestama erinevate liikumisviisidega ja lähtuma kõiki kaasava linnakeskkonna planeerimise ja universaalse disaini põhimõtetest.

Detailplaneeringuga saab kujundada tingimused keskkonnasõbralike liikumisviiside soodustamiseks. Tänavate planeerimisel mõelda jalakäijale (sh lapsevankriga liikujale, erivajadustega inimestele, lapsele, noorele, eakale) ja jalgratturile. Linnatänavatel on esmatähtis kõigis eagruppides inimeste, kuid eriti eakate ja laste turvalisus.

Detailplaneeringute aluseks on oluline välja töötada kohalikud tänapäevased linnatänavate tüpoloogiat arvestavad kujundusjuhendid Näiteks Urban Street Design Guide

<https://nacto.org/publication/urban-street-design-guide/> Sarnased Londoni tänavatüübid arvestavad lisaks tavapärasele tänava autoliiklusele samaväärselt tänavaruumi iseloomu ja olulisust jalakäijatele ja ratturitele. Tänavaruumi tüpoloogilisi süsteeme on kavandatud, rakendatud ja rakendamisel ka Kopenhaagenis, Amsterdamis, Brüsselis, Prahas, Riias, Vilniuses, Moskvas jm, mille eesmärgiks on muuta linnatänavad turvaliseks ja kutsuvaks, linnamajandust ergutavaks, mis pakuksid lisaks autosõidule võimalusi linnakeskkonnas jalutamiseks, ostlemiseks, puhkamiseks jms.

Planeerimisel seada tingimuseks, et iga jalgsi liikumise teekond nii linnas kui maal peaks täitma nelja tingimust: olema kasulik, turvaline, mugav, huvitav. Kasulikkusega on tihedalt seotud jalgsi liikumise tervistav mõju.

Liikumiskeskonna kujundamisega koos rakendada tingimuste seadmisel tänavate ökosüsteemidena kujundamise põhimõtteid. Tänavate planeerimisel tuleb oluliselt tähtsustada tänavahaljastuse rolli. Tänapäeva linnaplaneerimises on tänavapuudel ja põõsastel üha suurem tähtsus hubase, tervisliku ja funktsionaalse elukeskkonna loomisel, kuna tänavahaljastusest moodustub tähtis osa inimeste igapäevasest elukeskkonnast. Tänavapuistul on oluline ökoloogiline tähtsus toetades linna rohestruktuuri, leevendades kuumasaari, summutades müra ja varjates selle allikat, puhastades õhku, filtreerides sademevett, soodustades sademevete imbumist ja aeglustades nende äravoolu. Näiteks on asjakohane seada kõvakattega aladel kuumasaarte teket leevendavaks tingimuseks parklate maksimaalne liigendamine mitmerindelise haljastusega. Elamukrundi ehitiste ja parklate pindala kavandamisel on Eesti detailplaneeringutes kohati lähtutud üldpõhimõttest, et kõvakattega alad krundil ei oleks kokku suuremad kui krundi haljastatav osa. Tingimus vajab rakendamist ka kaubanduskeskuste ja nende parklate planeerimisel. Valingvihmadega toimetulekuks planeerida sademevee imbumise võimaldamiseks või sademevee käitlussüsteemi jõudmise viivitamiseks haljastatud alasid, mis toimivad sademevee ajutiste hoidlatena. Näiteks on Oslo linnavalitsus otsustanud valingvihmadega toimetulekuks planeerida tänavatele nn vihmapeenraid. Näide ühest tänavast: <https://landezine-award.com/deichmans-gate-and-wilses-gate/>

Tänavatasandil kogetav linnaruum

Tulevik ei ole isejuhtivad sõidukid ja droonid vaid tänavatasandil kogetav linn ja tänavate renessanss. Tänavate planeerimisel ja olemasolevate tänavate rekonstrueerimisel tuleks lähtuda jalutatavuse parandamisest.

Tänavate ja avaliku linnaruumiga seotud detailplaneeringute koostamisel ning planeeringute elluviimisel lähtuda järgmistest põhimõtetest:

- Meeldivus jalutamiseks ja jalgrattaga sõitmiseks;
- Füüsiline mugavus (tuulutus, vaikus, varju pakkumine, päikesepaiste, hooldus)
- Tänavaruumi mõõtmed: hoone kõrgus peaks olema vähemalt pool tänava laiuselt
- Hoonestuse mitmekesisus;
- Silmapaistev kvaliteet;
- Linnakeskuses soovituslikult vähemalt 10 tänavale avanevat sissepääsu 100 m kohta; Roheline jalakäijasõbralik Haabneeme. Viimsi vald, Haabneeme aleviku ja selle lähiala üldplaneeringu täpsusastmes rohealade- ja haljastuslahendused OÜ Sfäär Planeeringud 2020. https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/ROHELINE_JALAK%C3%84IJAS%C3%95BRALIK_HAABNEEME_SELETUSKIRI.pdf
- Tänavaga selge algus ja lõpp;
- Proportsionaalselt tänavahaljastust;
- Mitmekesised istumisvõimalused;

- Vältida autode domineerimist ja müra;
- Jalakäijate ruumiga tasakaalus olevad parkimisvõimalused;
- Rõhutatud elemendid nagu sissepääsud, väljapääsud, teed ja ristmikud;
- Heas kohas on vähemalt 10 tegevust või põhjust seal olla ja sinna minna;
- Autode rahustamiseks looklev dünaamiline tänava kuju;
- Vältida kihutamist soodustavate sirgete tänavalõikude planeerimist;
- Tänavafunktsioonist ja liiklustihedusest lähtuv jalakäijate ja jalgratturite ohutu liikumisruum.

Hoonestuse planeerimisel lähtuda järgmistest põhimõtetest:

- Inimmõõtmeline ruumiskaala;
- Funktsioonide mitmekesisus;
- Fassaadide avanemine tänavaruumile, tänav kui eesaed;
- Arhitektuuri eripärasus ja keskkonda sobivus;
- Detailide mitmekesisus, mis avaneb 5 km/h liikuvale inimesele;
- Tuleb vältida liiga suuri klaasfassaade, mis võimendavad helisid ja peegeldavad neid;
- Fassaadi suunatus inimese liikumistasandi ruumikasutusele;
- Hästi funktsioneerivad üleminekud avaliku ja privaatse kasutusega hoonestuses;
- Fassaadide markeerimine, vältides reklaamide valgusreostust;
- Hoone sissepääsude selge visuaalne tajumine ja rõhutamine arhitektuuri võtetega;
- Hoonestuse ja tänavaruumi suhete paindlikkus detailplaneeringu lahenduses.

Planeeringute koostamisel arvestada, et tehnovõrgud ei peaks dikteerima linnaplaneerimist ja sellest lähtuvat linnakujundust sh haljastuse ja väikevormide planeerimist. Levinud praktika on, et kuigi maailm ei paista linnaruumis välja, välistab see sageli tänavahaljastuse – tehnovõrkude kaitsevööndisse võib kavandada vaid murupindu või konteinerhaljastust.

Detailplaneeringutes tuleb kasutada uute tehniliste lahendustega kaasnevaid võimalusi tänavahaljastuse ja väikevormide planeerimiseks, nt juuretõkkekangad, immutuskastid jm, mis võimaldavad haljastust kavandada ka tehnovõrkude kujadesse.